

Bureauonderzoek

Projectnummer: 372207
Referentienummer: SWNL0266710
Datum: 01-10-2020

Archeologisch bureauonderzoek Hofskamp-Oost III, gemeenten Oude IJsselstreek en Aalten

SWECO ARCHEOLOGISCHE RAPPORTEN 2352

Definitief

Verantwoording

Titel	Archeologisch bureauonderzoek Hofskamp-Oost III, gemeenten Oude IJsselstreek en Aalten
Subtitel	SWECO ARCHEOLOGISCHE RAPPORTEN 2352
ISSN-nummer	2468-4813
Projectnummer	372207
Referentienummer	SWNL0266710
Revisie	D01
Datum	01-10-2020

Auteurs	D. Ewolds, junior archeoloog W.J. Weerheijm, senior KNA BO archeoloog (actornummer 28767204)
E-mailadres	dagmar.ewolds@sweco.nl

Gecontroleerd door	Wouter Weerheijm senior KNA BO archeoloog
--------------------	--

Paraaf gecontroleerd

Goedgekeurd door	Jeroen van Rooij Teammanager
------------------	---------------------------------

Paraaf goedgekeurd

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
1 Inleiding	7
1.1 Aanleiding van het onderzoek	7
1.2 Methodiek	7
1.3 Doelstelling en vraagstelling	7
2 Bureauonderzoek	10
2.1 Afbakening plangebied, huidig gebruik en toekomstig gebruik	10
2.1.1 Afbakening plan- en onderzoeksgebied	10
2.1.2 Huidig gebruik van het plangebied	10
2.1.3 Toekomstig gebruik van het plangebied	10
2.2 Overheidsbeleid	10
2.3 Aardwetenschappelijke kenmerken	11
2.4 Archeologische waarden	12
2.4.1 Archeologische verwachtingskaart	12
2.4.2 Archeologische Monumenten	13
2.4.3 Archeologische vondstlocaties	13
2.4.4 Archeologische onderzoeksmeldingen	13
2.4.5 Samenvatting archeologische waarden	15
2.5 Historische situatie	16
2.6 Mogelijke aanwezige bodemverstoringen	17
3 Gespecificeerde verwachting	18
4 Conclusie en advies	20
4.1 Conclusie	20
4.2 Advies	23
Literatuurlijst en gebruikte bronnen	24
4.3 Literatuur	24
4.4 Internet bronnen	24

- Bijlage 1. Locatie van het plangebied
- Bijlage 2. Bestemmingsplannen
- Bijlage 3. Geomorfologische Kaart
- Bijlage 4. Bodemkaart
- Bijlage 5. Archeologische gegevens (ARCHIS 3)
- Bijlage 6. Bonneblad
- Bijlage 7. Topografische Militaire Kaart 1850
- Bijlage 8. Topografie 1940
- Bijlage 9. Topografie 1970

Bijlage 10. Topografie 2000

Bijlage 11. Topografie 2010

Bijlage 12. Advieskaart

Samenvatting

In opdracht van de gemeente Oude IJsselstreek heeft Sweco Nederland B.V. een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd naar de locatie Hofskamp-Oost III te Varsseveld, gemeente Oude IJsselstreek (zie bijlage 1). De noordoostelijke hoek van het plangebied is nog net binnen de gemeente Aalten gelegen. De aanleiding voor dit onderzoek is de voorgenomen ontwikkeling van een bedrijventerrein. Hier dient een bestemmingsplan voor opgesteld te worden.

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek adviseert Sweco Nederland in eerste instantie een inventariserend veldonderzoek uit te voeren in de vorm van een karterend booronderzoek aangevuld met een oppervlaktekartering/ veldverkenning in de delen van het plangebied die een hoge archeologische verwachting hebben en/of een dubbelbestemming archeologie (met name de dekzandkopjes en de historische erven). Het karterend booronderzoek met de veldverkenning heeft tot doel de bodemopbouw ter plaatse van deze locaties te verifiëren en na te gaan of archeologische resten uit het Laat-Paleolithicum – Middeleeuwen aanwezig zijn. Deze zones zijn op de advieskaart (Bijlage 12) weergegeven. Tijdens eerder onderzoek ter plaatse van de Entinkweg 3 is reeds karterend booronderzoek uitgevoerd. Vanwege de aangetroffen archeologische indicatoren is destijds geadviseerd hier waarderend archeologisch onderzoek door middel van proefsleuven uit te voeren. Dit advies blijft nog steeds staan. Op basis van het karterende booronderzoek met veldverkenning kan worden bepaald of naast de locatie Entinkweg 3 ook nog op andere locaties nader onderzoek in de vorm van proefsleuven noodzakelijk is. Voorafgaand aan een proefsleuvenonderzoek dient altijd eerst een Programma van Eisen te worden opgesteld dat de goedkeuring behoeft van het bevoegd gezag.

Tenslotte adviseert Sweco op basis van de resultaten van het bureauonderzoek geen vervolgonderzoek ter plaatse van delen van het plangebied die een lage archeologische verwachting hebben (zie advieskaart). Hier geldt geen onderzoeksverplichting.

De gemeenten Oude IJsselstreek en Aalten hebben kennis genomen van deze rapportage en stemmen in met het advies van Sweco.

Algemeen

In zijn algemeenheid blijft voor vrijgegeven gebieden gelden dat indien bij de uitvoering van de werkzaamheden onverwacht archeologische resten worden aangetroffen, conform artikel 5.10 en 5.11 van de Erfgoedwet aanmelding van de desbetreffende vondsten bij de minister verplicht is (vondstmelding via de bevoegde overheid: de regio-archeoloog dhr. Kastelein namens de gemeenten Oude IJsselstreek en Aalten).

Sweco voert archeologisch onderzoek uit onder procescertificaat SIKB BRL 4000 'Archeologie' (versie 4.1) en de protocollen 4001, 4002, 4003 en 4004. De archeologische werkzaamheden worden uitgevoerd in overeenstemming met de Kwaliteitsnorm van de Nederlandse Archeologie (KNA, versie 4.1).

Administratieve gegevens

Uitvoerder	Sweco Nederland B.V.
Provincie	Gelderland
Gemeente	Oude IJsselstreek, Aalten
Plaats	Varsseveld
Toponiem	Hofskamp-Oost III
Kadastrale gegevens	diversen
Centrum-coördinaat	x: 231141 y: 439564
Opdrachtgever	Gemeente Oude IJsselstreek
Archis Zaakidentificatie	4859907100
Oppervlakte plangebied	72,6 ha
Bevoegde overheid	Gemeenten Oude IJsselstreek/Aalten (Regio Achterhoek, D. Kastelein, davy.kastelein@odachterhoek.nl)
Projectmedewerkers	D. Ewolds; W.J. Weerheijm
Periode van uitvoering	April-Mei 2020
Beheer en plaats van documentatie	Sweco B.V.

Tabel 1.1 Overzicht van archeologische perioden¹

Periode	Tijd
Laat-Paleolithicum (Oude Steentijd)	to 9.000
Mesolithicum (Midden Steentijd)	9.000 v.Chr. - 4.900
Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	5.325 v.Chr. - 1.900
Bronstijd	1.900 v.Chr. - 800 v.Chr.
IJzertijd	800 v.Chr. - 12 v.Chr.
Romeinse Tijd	12 v.Chr. - 450 n.Chr.
Vroege Middeleeuwen	450 - 1.050
Late Middeleeuwen	1.050 - 1.500
Nieuwe Tijd	1.500 - heden

Tabel 1.2 Indeling van het Kwartair

Chronostratigrafie	Jaren geleden
Kwartair	
Holoceen	
Subatlanticum	3.000 - heden
Subboreaal	5.000 - 3.000
Atlanticum	8.000 - 5.000
Boreaal	9.000 - 8.000
Preboreaal	10.000 - 9.000
Pleistoceen	
Laat	130.000 - 10.000
	Weichselien (ijstijd)
	120.000 - 10.000
	Eemien
	130.000 - 120.000
	Midden
	800.000 - 130.000
	Saalien (ijstijd)
	200.000 - 130.000
	Elsterien (ijstijd)
	400.000 - 315.000
Vroeg	2.400.000 - 800.000

¹ Bron: Archeologisch Basis Register 1992.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding van het onderzoek

In opdracht van de gemeente Oude IJsselstreek heeft Sweco Nederland B.V. een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd naar de locatie Hofskamp-Oost III te Varsseveld, gemeente Oude IJsselstreek (zie bijlage 1). De noordoostelijke hoek van het plangebied is nog net binnen de gemeente Aalten gelegen. De aanleiding voor dit onderzoek is de voorgenomen ontwikkeling van een bedrijventerrein ter plaatse. Hiervoor dient een bestemmingsplan opgesteld te worden.

Op delen van het plangebied liggen dubbelbestemmingen waarde – archeologie. De volgende vigerende bestemmingsplannen zijn van toepassing op het plangebied:

- Buitengebied Oude IJsselstreek 2017, gemeente Oude IJsselstreek, bestemmingsplan onherroepelijk (vastgesteld 2018-06-28);
- Landelijk gebied 2015, gemeente Aalten, bestemmingsplan, deels onherroepelijk in werking (vastgesteld 2020-03-04).

1.2 Methodiek

Dit rapport betreft een standaardrapport zoals genoemd in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie. Het bureauonderzoek is uitgevoerd conform SIKB BRL 4000 protocol 4002 en bestaat uit elf processtappen (zie hieronder). Bij de uitvoering van het onderzoek is niet afgeweken van de BRL.

1. Afbakenen plan- en onderzoeksgebied; vaststellen consequenties toekomstig gebruik (LS01).
2. Aanmelden onderzoek bij Archis.
3. Vermelden (en toepassen) overheidsbeleid (LS01).
4. Beschrijven huidig gebruik (LS02).
5. Beschrijven historische situatie en mogelijke verstoringen (LS03).
6. Beschrijven mogelijke aanwezigheid bouwhistorische waarden ondergrond (LS02, LS03, LS04).
7. Beschrijven bekende archeologische en aardwetenschappelijke kenmerken (LS04).
8. Opstellen gespecificeerde verwachting en formuleren onderzoeksstrategie (LS05).
9. Opstellen standaardrapport bureauonderzoek (LS06).
10. Aanleveren standaardrapport - afmelden onderzoek in Archis.
11. Aanleveren digitale gegevens bij e-depot (DS05).

Processtappen 1 tot en met 7 leveren gegevens op basis waarvan de gespecificeerde verwachting (stap 8) wordt opgesteld. Deze stappen worden behandeld in paragraaf 1.1 en hoofdstuk 2. Processtap 9 resulteert in het voorliggende rapport. Processtappen 10 en 11 hebben betrekking op het openbaar maken van het bureauonderzoek voor derden bij onder meer Archis en het e-Depot.

1.3 Doelstelling en vraagstelling

De bodemingrepen die gepaard gaan met de geplande werkzaamheden zullen eventueel aanwezige archeologische resten in de bodem verstoren en/of vernietigen. Derhalve dienen voorafgaand aan die werkzaamheden de archeologische waarden binnen het plangebied in kaart te worden gebracht. Het doel van het bureauonderzoek is inzicht te krijgen in de archeologische waarde van het plangebied. Het onderzoek richt zich op de vraag of er in het plangebied archeologische waarden aangetroffen kunnen worden.

Voor het bureauonderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

- Zijn mogelijk archeologische waarden in het plangebied aanwezig?

- Is het plangebied voldoende onderzocht. Zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek wordt geadviseerd?

De regio Achterhoek hanteert daarnaast een eigen archeologisch beleidskader.² Hierin zijn tevens 13 verplichte normvragen voor een archeologisch bureauonderzoek opgenomen:

1. Wat is a) de aard (ontstaanswijze), b) diepteligging en c) ouderdom van de relevante natuurlijke afzettingen in het omringende gebied (binnen een afstand tot ca. 200 m van de onderzoekslocatie) en in de diepe ondergrond? D) Hoe dik is de holocene laag?
2. Wat is a) de aard (ontstaanswijze en classificatie) b) diepteligging, c) genese en d) gaafheid van natuurlijke bodemhorizonten in het omringende gebied?
3. Wat is a) de aard (ontstaanswijze), b) diepteligging, c) genese en d) gaafheid van eventueel aanwezige antropogene bodemhorizonten (akkerlagen en overige verstoringslagen, bemestingslagen e.d.) in het omringende gebied?
4. Wat is a) de aard (ontstaanswijze), b) dikte en c) omvang van eventueel in het omringende gebied voorkomende afdekkende lagen en de (geschatte) ouderdom daarvan (plaggendek, stuifzandlaag, colluvium, kleidek, afvallaag, ophogingslaag)?
5. Wat is het historisch landgebruik van de onderzoekslocatie en omringende gebied geweest, uitgaande van a) kaarten van de Man, b) de Hottingerkaart, c) het Kadastraal minuutplan, d) de Topografisch Militaire Kaart 1850 en e) het Bonnenblad?
6. Welke gegevens met betrekking tot archeologische complexen ('waarnemingen' inclusief uitkomsten historische kaartonderzoek uit 5) zijn reeds binnen het onderzoeksgebied en/of binnen de landschappelijke eenheden rondom de onderzoekslocatie bekend? Vermeld per vondst- en/of spoorcomplex minimaal: a) bronvermelding (onderzoeksrapportages, ARCHIS-gegevens), b) de materiaal categorieën, c) ouderdom, d) ruimtelijke (geografische) verspreiding, E) stratigrafische verspreiding (diepteligging en/of dikte vondstlaag), f) fragmentatie, g) waarnemingsmethode, h) interpretatie, dat wil zeggen zowel systemisch (indien redelijkerwijs uit de gegevens af te leiden) als volgens het principediagram in figuur 2 op pagina 52 (zo gespecificeerd mogelijk (top-down typering) op basis van de waarnemingen).
7. Gegeven 1 tot en met 4; met welke primaire natuurlijke formatieprocessen (fasen van sedimentatie, erosie, laterale verplaatsing, bodemvorming, degradatie e.d.) heb je te maken in het onderzoeksgebied?
8. Gegeven 5 en 6; met primaire culturele formatieprocessen (grond- bewerking, bemesting, ophoging, betreding, percelering, [de-]constructie, materiaaltypen, materiaalgebruik en materiaaldepositie e.d.) heb je te maken in het onderzoeksgebied [inclusief (sub)recente bodemverstoring als gevolg van (sub)recent landgebruik/inrichting]?
9. Gegeven 7 en 8; welke kunnen een rol hebben gespeeld bij de totstandkoming (geografisch en stratigrafisch) van eventuele aanwezige vondstverspreiding, de vondstdichtheid, vondst- en spoorniveaus (stratigrafisch), en de fysieke kwaliteit van eventueel aanwezige archeologisch resten?
10. Gegeven 1 tot en met 9; wat is de aard (mobilia [materiaalsoorten, fragmentatie, dichtheden], immobilia, ruimtelijke en stratigrafische spreiding, etc.) van (mogelijk) aanwezige vondst- en/of spoorcomplexen?
11. Hoe manifesteren deze zich tijdens prospectieonderzoek (prospectiekenmerken, geografisch en stratigrafisch)?
12. Welke vondst- en/of spoorcomplexen (conform het principediagram) kunnen binnen het onderzoeksgebied aangetoond worden? Licht beargumenteerd toe.

² Willemsen/Kocken 2012.

13. Met de inzet van welke zoekmethoden (detectie- en waarnemingsvorm, monsterbehandeling en zoekstrategieën) kunnen deze vondst- en spoorcomplexen (indicatoren) systematisch opgespoord worden (zoeksleuven, booronderzoek, veldkartering, geofysisch etc.)? Licht beargumenteerd toe met verwijzing naar verschillende KNA-leidraden.

2 Bureauonderzoek

2.1 Afbakening plangebied, huidig gebruik en toekomstig gebruik

2.1.1 Afbakening plan- en onderzoeksgebied

Het plangebied Hofskamp-Oost III ligt grotendeels in de gemeente Oude IJsselstreek, ten oosten van de plaats Varsseveld. De noordoostelijke hoek bevindt zich in de gemeente Aalten. De exacte locatie van het plangebied wordt weergegeven in bijlage 1. Het onderzoeksgebied betreft een straal van 500 m hieromheen.

2.1.2 Huidig gebruik van het plangebied

Het plangebied is agrarisch gebied. Binnen het plangebied bevinden zich een aantal boerderijen met erven en is een aantal doorgaande wegen aanwezig.

2.1.3 Toekomstig gebruik van het plangebied

De gemeente Oude IJsselstreek is voornemens het gebied als bedrijventerrein te ontwikkelen. Het totale plangebied heeft een omvang van 72,6 ha.

2.2 Overheidsbeleid

De gemeente Oude IJsselstreek heeft in 2015 een archeologische waardenkaart en een erfgoedverordening vastgesteld.³ Afhankelijk van de waarde en de verwachting zijn maatregelen vastgesteld (zie tabel 2-1). Binnen het plangebied is sprake van zones met een hoge en met een lage archeologische verwachting. De gemeente Oude IJsselstreek heeft het archeologisch beleid vertaald in het vigerende bestemmingsplan (Buitengebied Oude IJsselstreek, onherroepelijk vastgesteld, 2018-06-28) (Bijlage 2). Hieruit blijkt dat op verschillende delen van het plangebied een dubbelbestemming waarde – archeologie 1 ligt. Voor ingrepen groter dan 250 m² en dieper dan 30 cm dient hier archeologisch onderzoek te worden verricht. Voor de delen die op de maatregelenkaart een lage archeologische verwachting hebben geldt geen onderzoeksplicht.

Tabel 2-1: Waarde/Verwachtingen binnen het plangebied in de gemeente Oude IJsselstreek en de bijbehorende maatregelen (verplichting tot onderzoek)

Waarde/Verwachting	Vrijstellingsgrenzen
Categorie 4 : Hoge archeologische verwachting	250 m ² en dieper dan 30cm
Categorie 7 : Lage archeologische verwachting	n.v.t.

Een klein deel van het plangebied is in de gemeente Aalten gelegen. Deze gemeente heeft in 2010 haar archeologische beleid opgesteld.⁴ Ook hier zijn de archeologische beleidsregels vastgesteld in het vigerende bestemmingsplan (Landelijk gebied 2015, deels onherroepelijk in werking, vastgesteld 2020-03-04, zie tabel 2-2). Dit deel van het plangebied heeft deels een dubbelbestemming Waarde – Archeologie hoge verwachting, en deels een dubbelbestemming Waarde – Archeologie lage verwachting. Bij bodemingrepen binnen de zone met een hoge verwachting met een oppervlakte van meer dan 500 m² en dieper dan 40 cm is archeologisch onderzoek bij een omgevingsvergunning verplicht; bij de zone met een lage verwachting ligt deze grens bij meer dan 5.000 m² en dieper dan 40 cm.

³ Brugman, B.A., et al. 2014.

⁴ Brugman, B.A., et al. 2010.

Tabel 2-2:: Waarde/Verwachtingen binnen het plangebied in de gemeente Aalten en de bijbehorende maatregelen (verplichting tot onderzoek)

Waarde/Verwachting	Vrijstellingsgrenzen
Categorie 4 : Hoge archeologische verwachting	500 m ² en dieper dan 40cm
Categorie 6 : Lage archeologische verwachting	5000 m ² en dieper dan 40cm

De bovenstaande vrijstellingsgrenzen worden door de voorgenomen ontwikkeling in het plangebied overschreden (zie paragraaf 2.1.3). Conform het archeologiebeleid is archeologisch onderzoek noodzakelijk.

2.3 Aardwetenschappelijke kenmerken

Om de landschapsgenese in beeld te brengen is gebruik gemaakt van bodemkaarten en geologische en geomorfologische kaarten. Met behulp hiervan worden de bodem en het landschap beschreven. Onderdeel van deze studie vormt een analyse van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN).

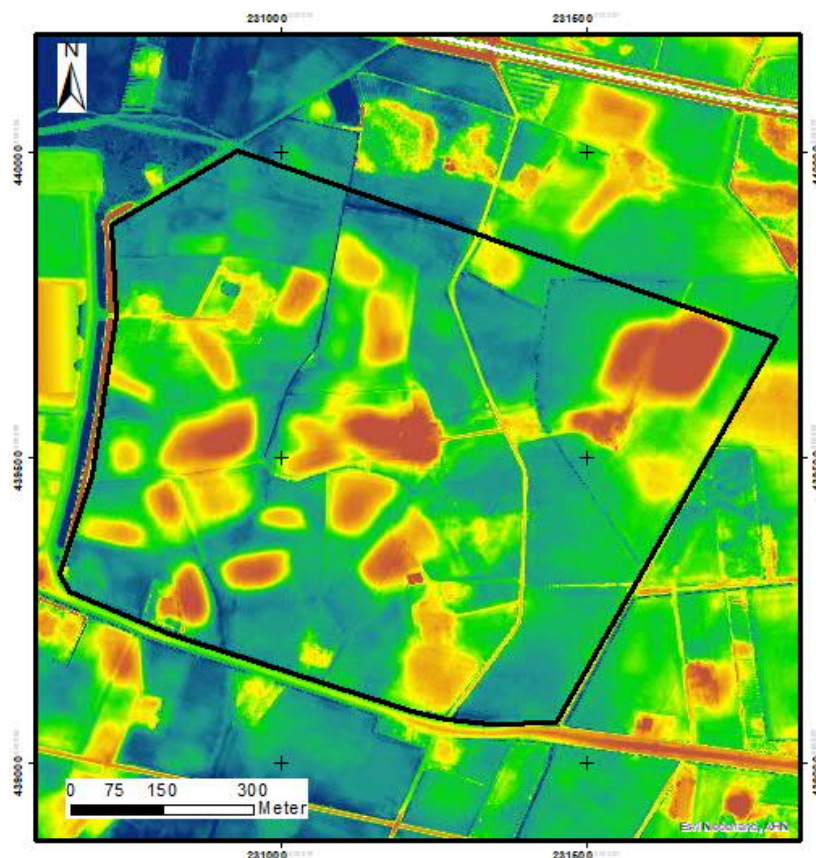
Tabel 2-2 Aardwetenschappelijke informatie

Bron	Informatie
Geologie	Dekzand (Formatie van Bortel, Laagpakket van Wierden)
Geomorfologie	Dekzandvlakte (M53); Dekzandwelingen (L51); Dekzandkopjes (B52).
Bodemkunde	Beekeerdgronden (pZg23); Gooreerdgronden (pZn21); Veldpodzolgronden (Hn21); Hoge zware enkeergronden (zEZ21) en Laarpodzolgronden. (cH23).
AHN	18,7 à 20,3 m+ NAP

Varsseveld bevindt zich in het oostelijk dekzandlandschap. In de diepe ondergrond bevinden zich afzettingen behorende tot de Formatie van Kreftenheye. In de gemeente Oude IJsselstreek stroomde tijdens de voorlaatste IJstijd een voorganger van de Rijn. In het toendra-achtige klimaat had deze rivier een vlechtend karakter en zette het een terras van grove zanden en grind af. Aan het einde van het Weichselien werden op deze fluvioglaciale afzettingen door de wind fijne zanddeeltjes afgezet (dekzanden). Uit ondergrondgegevens (DINOloket) blijkt dat deze dekzanden in het plangebied minstens 8 à 10 meter dik zijn. Het reliëf van dit dekzandlandschap bestaat uit depressies en dekzandkopjes. Op korte afstand kan het reliëf sterk verschillen. Uit het AHN en de geomorfologische kaart van het plangebied blijkt dat in het plangebied diverse dekzandkopjes voorkomen (Bijlage 3 en Afbeelding 2-1). Aan het begin van het Holoceen trad er een klimaatverandering op. Door hogere temperaturen en stijgende grondwaterspiegels raakte het landschap begroeid. Het dekzandlandschap in Oost-Nederland had een slechte afwatering. Dit leidde tot laagveenvorming en vorming van ijzeroer in gronden met een hoge grondwaterstand. Beekjes ontwaterden de dekzandvlakte. Verspoelde dekzanden worden opnieuw afgezet.

Volgens de bodemkaart komen in het plangebied onder andere beekkeerdgronden en gooreerdgronden voor (Bijlage 4). Beekeerdgronden bevinden zich in beekdalen en in andere delen van het landschap waar grondwaterstanden sterk fluctueren (veel oxidatie). Ze hebben een zwakke profielontwikkeling en een dikke voedselrijke humeuze bovengrond op een organisch arme ondergrond. Veldpodzolgronden zijn iets hoger gelegen maar waren ook nog steeds periodiek verzadigd met water. Toch heeft door de iets hogere ligging in het landschap een sterke uitloging van ijzer en humus plaatsgevonden (B-horizont). Volgens de bodemkaart komen in het westelijke deel van het plangebied laarpodzolgronden voor. Deze podzolbodems hebben een dikke humusrijke A-horizont (> 30 cm) door plaggenbemesting.

Hoge zwarte enkeergronden hebben een nog dikkere A-horizont (>50 cm) door potstalbemesting (een mengsel van mest en plaggen).

Abbeelding 2-1: Plangebied geprojecteerd op het AHN3.

2.4 Archeologische waarden

Om de reeds bekende archeologische waarden in beeld te krijgen, zijn diverse bronnen geraadpleegd, zoals de Archeologische Monumentenkaart, Archis 3 en de archeologische verwachtingskaart van het betreffende gebied.

2.4.1 Archeologische verwachtingskaart

De gemeente Oude IJsselstreek heeft een archeologische waardenkaart en een archeologische beleidskaart opgesteld.⁵ Het plangebied is in een gebied (dekzandvlakte) met een lage archeologische verwachting gelegen. De dekzandkopjes in deze dekzandvlakte, zoals deze zijn gekarteerd op de geomorfologische kaart, hebben een hoge verwachting. De noordoostelijke punt van het primaire plangebied valt onder de gemeente Aalten. Deze gemeente heeft een archeologische maatregelenkaart laten opstellen als onderdeel van de beleidsnota's. Hieruit blijkt dat het dekzandkopje in dit gedeelte van het plangebied ook een hoge archeologische verwachting heeft (Categorie 4).

De Provincie Gelderland heeft een archeologische verwachtingskaart opgesteld.⁶ Uit deze kaart blijkt dat het plangebied niet binnen een provinciale archeologische parel of diamant is

⁵ Brugman et al. 2014.

⁶ <https:// gelderland.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=06b30b3eff92405b9f97773b62d9c375>.

gelegen. Ten westen van het plangebied bevindt zich een vindplaats (Zaak ID Archis: 3084126100, zie paragraaf 2.4.3). Een gedeelte van de zuidelijke Beekweg – de noordelijke grens van het plangebied – is aangemerkt als historisch geografisch element (lijn). Het plangebied is grotendeels gekarteerd als zandgebied *'oude ontginning en bos in het vochtige zandgebied'*.

2.4.2 Archeologische Monumenten

De Archeologische Monumentenkaart (AMK) bevat een overzicht van belangrijke archeologische terreinen in Nederland. Binnen het onderzoeksgebied zijn geen AMK-terreinen geregistreerd (Bijlage 5). Binnen het onderzoeksgebied liggen geen archeologische rijksmonumenten.

2.4.3 Archeologische vondstlocaties

In Archis 3 staan binnen het plangebied geen archeologische vondstlocaties geregistreerd (zie Tabel 2.3). Binnen het onderzoeksgebied ligt één archeologische vondstlocatie. Het betreft een aardwerk dat mogelijk een aanwijzing is voor een omgracht adelijk huis (moated site) uit de Late Middeleeuwen.

Tabel 2-3 Vondstlocaties in het onderzoeksgebied

Zaakidentificatie	Complex	Datering	Beschrijving
3084126100	Moated site	Late Middeleeuwen	Keramiek uit de Late Middeleeuwen

2.4.4 Archeologische onderzoeksmeldingen

In Archis 3 staan binnen het plangebied 3 archeologische onderzoeksmeldingen geregistreerd (zie Tabel 2.4). Binnen het onderzoeksgebied liggen in totaal 6 archeologische onderzoeksmeldingen.

Tabel 2-4 Onderzoeksmeldingen in het onderzoeksgebied

Zaakidentificatie	Type onderzoek	Uitvoerder / Jaar	Resultaat
2344567100	Bureauonderzoek en Booronderzoek	MUG/2011	De locatie bevindt zich op een dekzandkop. Het onderzoek is gebleken dat in het plangebied podzolprofielen met een opgebracht cultuurdek voorkomen. Verstoringen hebben zich beperkt tot de bouwvoor. In de boringen zijn archeologische indicatoren aangetroffen (houtskool) en mogelijk aardewerk en ijzerconcreties/ mogelijk ijzeroer. Op aanliggende percelen zijn oppervlaktekarteringen uitgevoerd. Hier zijn archeologische indicatoren aangetroffen uit de periode Laat-Paleolithicum tot de Late Middeleeuwen. Vanwege de aanwezigheid van een potentiële archeologische vindplaats is geadviseerd vervolgonderzoek uit te voeren (proefsleuven) of te kijken naar mogelijkheden voor planaanpassing.

2047959100	Booronderzoek	Sweco/2002	Direct ten westen van het plangebied is in 2002 Hofskamp-Oost II onderzocht middels een karterend booronderzoek. Tijdens de oppervlaktekartering zijn 3 fragmenten aardewerk en een fragment bouw materiaal uit de Middeleeuwen – Nieuwe Tijd aangetroffen. De aangetroffen bodems zijn geïnterpreteerd als beekeerdgronden. Onder een dikke bouwvoor komt een uitspoelingshorizont voor. Hieronder bevindt zich een roodbruine laag met veel ijzer en in enkele boringen ijzerconcreties (ijzeroer). Onder deze inspoelingslaag bevindt zich de ongestoorde C-horizont met veel roestvlekken. In het dekzand komen veel ijzervlekken voor. Resten houtskool en sporen puin in de bovengrond van een aantal boringen is geïnterpreteerd als recent. Het onderzoek heeft geen aanwijzingen voor archeologische waarden opgeleverd. Het plangebied is vrij gegeven.
4548575100	Booronderzoek	Antea Group/2017	Onderzoek naar aanleiding van de aanleg van een drinkwatertransportleiding. Het tracé kruiste drie gemeentes, waaronder de gemeente Oude IJsselstreek. Ten oosten van het plangebied (binnen 100 meter) zijn karterende boringen uitgevoerd. Hier zijn veldpodzolbodems aangetroffen. Hoewel er enkele intacte podzolprofielen zijn aangetroffen is geadviseerd het plangebied vrij te geven vanwege het ontbreken van archeologische indicatoren.

4044113100	Bureauonderzoek	RAAP/2017	Bureauonderzoek naar aanleiding van de voorgenomen aanleg van een drinkwaterleiding. Het onderzoeksgebied ligt direct ten oosten van het plangebied. Er dient rekening te worden gehouden met een scala aan vindplaatsen, variërend van jachtkampjes uit de Steentijd tot historische erven met mogelijk een middeleeuwse voorganger 'Groot Entink', 'Klein Entink' en 'het Heegt'. Geadviseerd is om middels verkennend booronderzoek de zones met een middelhoge tot hoge verwachting te onderzoeken. Ook historische erflocaties dienen te worden onderzocht. Daarnaast hebben enkele zones op basis van het een bestudering van het AHN eveneens een (middel-)hoge archeologische verwachting toegekend gekregen.
3976578100	Archeologische Begeleiding	Econsultancy/2015	Vanwege de herontwikkeling van de Aaltenseweg 86 te Varsseveld en de archeologische verwachting van het plangebied is een archeologische begeleiding uitgevoerd. Uit het onderzoek is gebleken dat een deel van de bodem in het plangebied is verstoord. Daarnaast zijn er geen archeologische resten aangetroffen.
2274678100	Bureauonderzoek	Econsultancy/2010	Het plangebied bevindt zich deels op een hoger gelegen dekzandkopje. Het overige deel van het plangebied bevindt zich ter plaatse verspoelde dekzanden. Het dekzandkopje heeft een middelhoge tot hoge verwachting voor bewoning sinds het Laat-Paleolithicum. Daarnaast is in het plangebied mogelijk een eerdlaag aanwezig. Archeologisch vervolgonderzoek in de vorm van een inventariserend onderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek wordt daarom geadviseerd voor dit gedeelte.

2.4.5 Samenvatting archeologische waarden

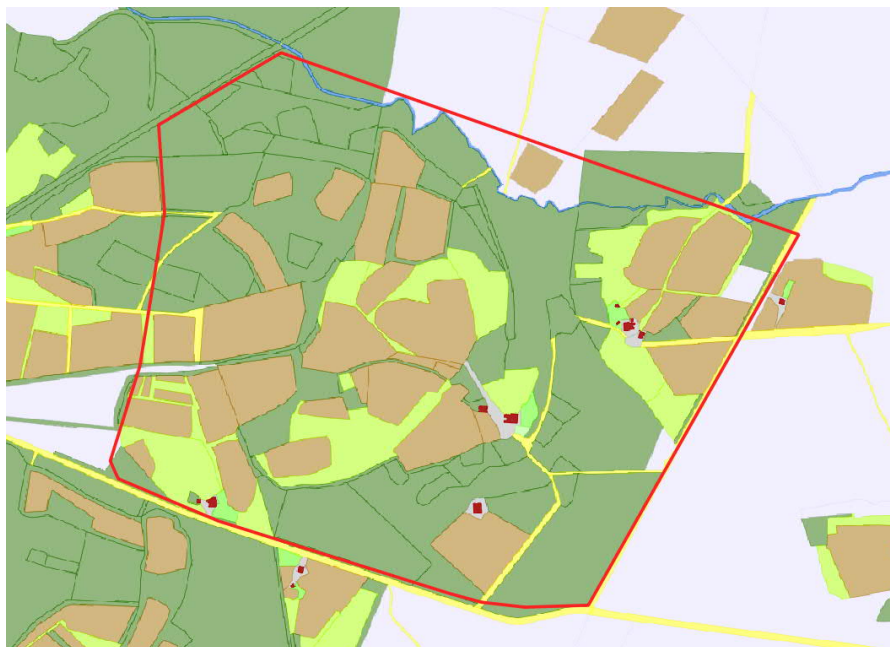
Uit het bovenstaande blijkt dat een (klein) deel van het plangebied is eerder onderzocht. Hierbij is onder een cultuurdek een intact podzolprofiel aangetroffen. Daarnaast bevatte de opgeboorde grond houtskool en ijzerconcreties. Deze zijn geïnterpreteerd als archeologische indicatoren en wijzen daarmee op de aanwezigheid van een vindplaats. Tijdens een oppervlaktekartering zijn fragmenten tufsteen (Romeinse Tijd tot en met de Late Middeleeuwen), een fragment proto-steengoed (Late Middeleeuwen), een wandfragment

Pingsdorf-aardewerk (Late Middeleeuwen) en een vuurstenen pijlspits (Laat-Mesolithicum) aangetroffen. Dit geeft aan dat de hogere delen van het landschap mogelijk een lange geschiedenis kennen van menselijke bewoning en activiteit.

2.5 Historische situatie

De lagere delen van het dekzandlandschap, de verspoelde dekzandvlakte, waren waarschijnlijk moerassig en minder geschikt voor bewoning. Gedurende de Middeleeuwen was de bewoning in Gelderland sterk versnipperd. Elke boerderij had zijn eigen bouwland. Kenmerkend voor het landschap zijn de éénmansessen (enken). Omliggende bossen, vennen en moerassen waren van gemeenschappelijk gebruik. Dit is goed te zien op de historische kaarten die in deze paragraaf worden beschreven. Varsseveld en omgeving is te zien op de Hottingerkaart uit 1787 (kaartblad 82). Direct ten oosten van Varsseveld zijn enkele bouwpercelen met solitaire boerderijen gekarteerd. Daarnaast is op de kaart de weg van Varsseveld naar Aalten aanwezig. Naast deze elementen is op de kaart enkel woeste grond te zien, zonder sporen van historische erven.

Uit de kadastrale minuut uit 1811-1832 verschijnen binnen het plangebied wel enkele solitaire boerderijen op de kaart (Afbeelding 2-2).⁷ Op basis van het beschikbare kaartmateriaal lijken de huidige erven dus niet verder terug te gaan dan eind 18^e, begin 19^e eeuw. Rondom deze erven bevonden zich percelen bouwland, boomgaarden, bos en heide. Deze bouwlanden en percelen behoorden toe aan de Hervormde Kerk, Jan Baron van Pallandt van Walfort (lid gedeputeerde staten te Arnhem) en Derk Jan Berkelder, landman te Aalten. In het noorden van het plangebied loopt de Slingerbeek. De zuidelijke grens van het plangebied wordt gevormd door de weg naar Aalten. In het plangebied zijn enkele uitwegen naar de erven aanwezig. Ten noorden en oosten van het plangebied bevinden zich heidegronden.

Afbeelding 2-2: Plangebied geprojecteerd op de Kadastrale Minuut van 1811-1832.

Uit het de Topografisch Militaire Kaart en het Bonneblad (Zie bijlages 6 en 7) blijkt dat het landgebruik rond 1900 niet veel veranderd was. Wel is de Slingerbeek in het noorden van

⁷ <https://hisgis.nl/kaartviewer/gelderland/>.

het plangebied gekanaliseerd. Daarnaast zijn er twee doorgaande wegen aangelegd, eentje hiervan leidt naar een brug over het Slingerkanaal. Dit is de huidige Entinkweg.

In de eerste helft van de 20^e eeuw veranderde het landgebruik. In 1940 zijn de bospercelen ontbost en door ruilverkavelingen verdwenen de kleine onregelmatige percelen met houtwallen (Bijlage 8). Binnen het plangebied bevinden zich nog steeds een aantal boerderijen 'Groot Entink', 'Klein Entink', 't Heeg' en 'Berghorst en 'Dweelgraven'. Enkele erven zijn in de jaren '40 verplaatst of uitgebreid. 'Groot Entink' is verplaatst en bevindt zich in deze periode in het midden van het plangebied, langs een nieuwe doorgaande weg. De 'Berghorst' wordt 'Schinkelshoek'. In de laatste decennia vindt er ruilverkaveling en schaalvergroting plaats (Bijlages, 9, 10, 11).

De Indicatieve Kaart Militair Erfgoed geeft geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van militaire infrastructuur, verdedigingswerken of slagvelden uit de Tweede Wereldoorlog.⁸

2.6 Mogelijke aanwezige bodemverstoringen

Verstoringen kunnen zijn opgetreden door sloop en herbouw van boerderijen, de aanleg van doorgaande (verharde) wegen en de kanalisatie van de Slingerbeek. Mogelijk heeft ook het langdurige agrarische gebruik (ploegen) invloed gehad op de mate van intactheid/ conservering van archeologische vindplaatsen.

⁸ www.ikme.nl.

3 Gespecificeerde verwachting

Op basis het bureauonderzoek is een gespecificeerde verwachting opgesteld. Volgens de bekende landschappelijke gegevens ligt het plangebied in een glooiend dekzandgebied met kopjes en verspoelde vlaktes. Ten noorden van het plangebied ligt de Slingerbeek. Deze beek is gekanaliseerd. Binnen het gebied zijn plaggendekken aanwezig.

De dekzandkopjes binnen het plangebied hebben een hoge archeologische verwachting op basis van de gemeentelijke beleidskaarten. Een hoge verwachting ten aanzien van de periode Laat-Paleolithicum – Middeleeuwen kan op basis van het bureauonderzoek worden gehandhaafd. Dit wordt onder andere gestaafd door een karterend booronderzoek ter plaatse van Entinkweg 3. Dit onderzoek heeft aangetoond dat onder het plaggendek een intacte podzolgrond aanwezig is. Tijdens een oppervlaktekartering zijn archeologische indicatoren aangetroffen daterend uit de periode Laat-Mesolithicum – Late Middeleeuwen.

Complextypen

In het plangebied kunnen diverse complexen worden aangetroffen:

- Paleolithicum-Mesolithicum: jachtkampen;
- Neolithicum – IJzertijd: nederzettingsterreinen en grafvelden;
- Romeinse Tijd- Vroege Middeleeuwen: nederzettingsterreinen, grafvelden;
- Late Middeleeuwen – Nieuwe Tijd: akkerlagen, greppels, verkavelingsstructuren en boerenerven.

Omvang

Vanwege de brede archeologische verwachting kan de omvang van vindplaatsen variëren van enkele tientallen vierkante meters in het geval van een mesolithisch jachtkampje tot enkele honderden vierkante meters in geval van een nederzetting of erf uit de Bronstijd - Middeleeuwen.

Diepteligging

Archeologische sporen kunnen direct onder bouwvoor worden verwacht, in de top van het podzolprofiel (E-, B-horizont). Vondsten kunnen tevens in de bouwvoor al worden verwacht. Sporen als haardkuilen, greppels, paalgaten, afvalkuilen en waterputten zijn tot in de C-horizont ingegraven. In het geval van esdekken kunnen deze archeologische resten en sporen onder het esdek aanwezig zijn. Ter plaatse van de Entinkweg 3 bevond de oude A-horizont zich op 50 à 60 cm -mv.

Gaafheid en conservering

Ter plaatse van esdekken zijn archeologische resten mogelijk goed beschermd geweest vanwege het afdekkende plaggendek. Op locaties die altijd een agrarische functie hebben gehad, zijn verstoringen mogelijk beperkt tot de bouwvoor en zijn sporen goed bewaard gebleven.

Locatie

Het plangebied heeft een grote omvang. Binnen het plangebied hebben de hoger gelegen dekzandkopjes een hoge archeologische verwachting. De lager gelegen gedeeltes van het landschap hebben een lagere verwachting vanwege de hogere grondwaterstanden.

Uiterlijke kenmerken

- Paleolithicum-Mesolithicum: vuursteenspreidingen en concentraties, en haardkuilen (houtskool).
- Neolithicum – Middeleeuwen: Vondstmateriaal bestaande uit aardewerk, bot, natuursteen, metaal en afhankelijk van de periode ook bouwmaterialen, zoals

bakstenen, en glas. Uit deze periode worden ook dieper ingegraven sporen verwacht, zoals greppels, paalgaten, waterputten en afvalkuilen.

Verstoringen

Verstoringen kunnen zijn opgetreden door de agrarische werkzaamheden, ruilverkavelingen en de aanleg van wegen.

Indien er geen mogelijkheden zijn tot planaanpassing is archeologisch onderzoek noodzakelijk.

4 Conclusie en advies

4.1 Conclusie

1. *Wat is a) de aard (ontstaanswijze), b) diepteligging en c) ouderdom van de relevante natuurlijke afzettingen in het omringende gebied (binnen een afstand tot ca. 200 m van de onderzoekslocatie) en in de diepe ondergrond? d) Hoe dik is de holocene laag?*

Binnen het plangebied komen dekzanden voor. Volgens het dinoloket is de Formatie van Bortel ten oosten van Varsseveld ongeveer 10 meter dik.

2. *Wat is a) de aard (ontstaanswijze en classificatie) b) diepteligging, c) genese en d) gaafheid van natuurlijke bodemhorizonten in het omringende gebied?*

In deze dekzanden hebben zich laarpodzolgronden en veldpodzolgronden kunnen ontwikkelen. In delen van het plangebied met een hogere grondwaterstand zijn volgens de bodemkaart gooreerdgronden en beekerdgronden aanwezig. Uit enkele onderzoeken die in de omgeving zijn uitgevoerd blijkt dat deze podzolgronden intact kunnen zijn aangezien verstoringen in agrarisch gebied zich hebben beperkt tot de bouwvoor.

3. *Wat is a) de aard (ontstaanswijze), b) diepteligging, c) genese en d) gaafheid van eventueel aanwezige antropogene bodemhorizonten (akkerlagen en overige verstoringsslagen, bemestingslagen e.d.) in het omringende gebied?*

In het plangebied komen volgens de bodemkaart en een eerder uitgevoerd onderzoek enkeerdgronden voor. Deze hebben een eerdlaag van minimaal 50 cm dik.

4. *Wat is a) de aard (ontstaanswijze), b) dikte en c) omvang van eventueel in het omringende gebied voorkomende afdekkende lagen en de (geschatte) ouderdom daarvan (plaggende, stuifzandlaag, colluvium, kleidek, afvalaag, ophogingslaag)?*

Deze ouderdom van de eerdlagen is niet bekend. Maar deze dateren hoogstwaarschijnlijk uit de (Late) Middeleeuwen.

5. *Wat is het historisch landgebruik van de onderzoekslocatie en omringende gebied geweest, uitgaande van a) kaarten van de Man, b) de Hottingerkaart, c) het Kadastraal minuutplan, d) de Topografisch Militaire Kaart 1850 en e) het Bonnenblad?*

Uit de Hottingerkaart blijkt dat het plangebied aan het einde van de 18^e eeuw in agrarisch gebruik was en deels uit woeste gronden bestond. Pas aan het begin van de 19^e eeuw bevinden zich verschillende erven in het plangebied. De directe omgeving is in gebruik als bouwland, bos, heide en hooiland. Uit de topografische kaarten blijkt dat het plangebied tot vandaag de dag in agrarisch gebruik is. De locatie van de erven is sinds de 19^e eeuw niet veranderd. Wel heeft er ruilverkaveling en schaalvergroting plaatsgevonden. Bossen en houtwallen zijn niet meer aanwezig.

6. *Welke gegevens met betrekking tot archeologische complexen ('waarnemingen' inclusief uitkomsten historische kaartonderzoek uit 5) zijn reeds binnen het onderzoeksgebied en/of binnen de landschappelijke eenheden rondom de onderzoekslocatie bekend? Vermeld per vondst- en/of spoorcomplex minimaal: a) bronvermelding (onderzoeksrapportages, ARCHIS-gegevens), b) de materiaal categorieën, c) ouderdom, d) ruimtelijke (geografische) verspreiding, E) stratigrafische verspreiding (diepteligging en/of dikte vondstlaag), f) fragmentatie, g)*

waarnemingsmethode, h) interpretatie, dat wil zeggen zowel systemisch (indien redelijkerwijs uit de gegevens af te leiden) als volgens het principediagram in figuur 2 op pagina 52 (zo gespecificeerd mogelijk (top-down typering) op basis van de waarnemingen).

Binnen het onderzoeksgebied komen verschillende boerenerven voor die niet op de Hottingerkaart van 1787, maar wel op de kadastrale minuut van 1832 zichtbaar zijn. Dit zijn geen rijksmonumenten. De precieze ouderdom van de erven is onbekend, maar mogelijk is er op deze locaties eerder sprake geweest van bewoning.

Binnen het plangebied is ter plaatse van Entinkweg een archeologische vindplaats bekend. Destijds is geadviseerd hier proefsleuvenonderzoek te verrichten om de vindplaats te kunnen waarderen. Volgens ARCHIS is dit onderzoek (nog) niet uitgevoerd. Nadere gegevens omtrent ligging, omvang, ouderdom en materiaalcategorieën zijn daarom onbekend. MUG heeft de aanwezigheid van een vindplaats vastgesteld op basis van aangetroffen bodemopbouw en de aanwezigheid van archeologische indicatoren in de boringen (houtschool en ijzerconcreties) en oppervlaktevondsten in de omgeving (vuurstenen pijlspits, tufsteen, Pingsdorf-aardewerk).

7. *Gegeven 1 tot en met 4; met welke primaire natuurlijke formatieprocessen (fasen van sedimentatie, erosie, laterale verplaatsing, bodemvorming, degradatie e.d.) heb je te maken in het onderzoeksgebied?*

Sinds het Weichselien heeft er, met uitzondering van de directe omgeving van de Slingerbeek geen erosie/sedimentatie plaatsgevonden. Degradatie zal met name zijn opgetreden door agrarische activiteiten, de aanleg van de boerenerven en doorgaande wegen.

8. *Gegeven 5 en 6; met primaire culturele formatieprocessen (grondbewerking, bemesting, ophoging, betreding, percelering, [de-]constructie, materiaaltypen, materiaalgebruik en materiaaldepositie e.d.) heb je te maken in het onderzoeksgebied [inclusief (sub)recente bodemverstoring als gevolg van (sub)recent landgebruik/inrichting]?*

Het plangebied is voornamelijk in agrarisch gebruik geweest. Grondbewerkingen, verwijderen van bosschages, bemesting en verkavelingen zijn processen die tot bodemverstoring kunnen hebben geleid. Daarnaast zijn er binnen het plangebied plaggendecken aanwezig. Ter plaatse van de dekzandkopjes is een aantal erven aanwezig. Deze bewoning kan tot verstoring van resten uit eerdere bewoningsfasen hebben geleid.

9. *Gegeven 7 en 8; welke kunnen een rol hebben gespeeld bij de totstandkoming (geografisch en stratigrafisch) van eventuele aanwezige vondstspreading, de vondstdichtheid, vondst- en spoor niveaus (stratigrafisch), en de fysieke kwaliteit van eventueel aanwezige archeologisch resten?*

Buiten de historische erven, greppels en sloten hebben bodemverstoringen hebben zich waarschijnlijk beperkt tot de bouwvoor. Plaggendecken hebben het onderliggende dekzand en de archeologische resten mogelijk beschermd.

10. *Gegeven 1 tot en met 9; wat is de aard (mobilia [materiaalsoorten, fragmentatie, dichtheden], immobilia, ruimtelijke en stratigrafische spreading, etc.) van (mogelijk) aanwezige vondst- en/of spoorcomplexen?*

Binnen het plangebied kunnen archeologische resten uit het Laat-Paleolithicum tot aan de Nieuwe Tijd worden verwacht. De dekzandkopjes hebben gedurende deze periode de meest voorkeur gehad als vestigingslocatie.

Archeologische resten kunnen zich onder een afdekkende eerddek bevinden en een lage dichtheid van immobilia hebben in het geval van bijvoorbeeld resten uit de Steentijd. Bij het

ontbreken van een dik plaggendek kunnen resten kunnen zich ook direct aan het oppervlak bevinden en opgenomen zijn in de bouwvoor. Dit blijkt onder andere uit uitgevoerde oppervlaktekarteringen. Archeologische resten uit het Neolithicum – Middeleeuwen hebben een grotere dichtheid aan immobilia en spoordichtheid maar kunnen zich eveneens aan de oppervlakte bevinden of zijn afgedekt door plaggendek.

11. Hoe manifesteren deze zich tijdens prospectieonderzoek (prospectiekenmerken, geografisch en stratigrafisch)?

Vuursteenspreidingen kunnen in de top van het dekzand worden verwacht, in oude A-, E-, en of B-horizont. Ingegraven sporen bevinden zich tot in de C-horizont. Tijdens prospectief onderzoek kunnen matige dichtheid aan immobilia concentraties (vuursteen, aardewerk) worden opgespoord. Ingegraven sporen zijn middels booronderzoek niet goed op te identificeren en de trefkans is laag.

12. Welke vondst- en/of spoorcomplexen (conform het principediagram) kunnen binnen het onderzoeksgebied aangetoond worden? Licht beargumenteerd toe.

Gezien de brede archeologische verwachting en het ontbreken van geregistreerde complextypen in de omgeving kan er een waaier aan vondst- en spoorcomplexen in het onderzoeksgebied worden aangetoond. Deze kunnen zich zowel onder een cultuurlaag (plaggendek) bevinden als zich manifesteren als een oppervlaktevindplaats (types 3a, 3b, 4c).

13. Met de inzet van welke zoekmethoden (detectie- en waarnemingsvorm, monsterbehandeling en zoekstrategieën) kunnen deze vondst- en spoorcomplexen (indicatoren) systematisch opgespoord worden (zoeksleuven, booronderzoek, veldkartering, geofysisch etc.)? Licht beargumenteerd toe met verwijzing naar verschillende KNA-leidraden.

KNA-leidraad IVO-Karterend booronderzoek

Middels karterend booronderzoek kan de bodemopbouw, bijvoorbeeld de aanwezigheid van een cultuurlaag, ter plaatse van de dekzandkopjes worden vastgesteld. Ook kan de mate van intactheid van een dekzandbodem worden vastgesteld. Daarnaast is karterend booronderzoek eveneens geschikt voor de prospectie van vindplaatsen met een matige tot hoge vondstdichtheid. Sites met zowel een lage vondstdichtheid maar met voornamelijk grondsporen (bijvoorbeeld grafvelden) dienen met proefsleuvenonderzoek opgespoord te worden.

Aanvullend dient een oppervlakte kartering uitgevoerd te worden. Middels een oppervlaktekartering kunnen de locaties van eventuele vindplaatsen binnen het plangebied vastgesteld worden.

KNA-Leidraad Proefsleuvenonderzoek.

Het inventariseren van vindplaatsen met voornamelijk grondsporen dient middels proefputten/sleuven uitgevoerd te worden. Ook het waarderen van vindplaatsen (vaststellen van de eigenschappen van de vindplaats) dient middels proefsleuvenonderzoek plaats te vinden. Bij bodemingrepen ter plaatse van de Entinkweg 3 dient middels proefsleuvenonderzoek archeologisch vervolgonderzoek.

4.2 Advies

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek adviseert Sweco Nederland in eerste instantie een inventariserend veldonderzoek uit te voeren in de vorm van een karterend booronderzoek aangevuld met een oppervlaktekartering/ veldverkenning in de delen van het plangebied die een hoge archeologische verwachting hebben en/of een dubbelbestemming archeologie (met name de dekzandkopjes en de historische erven). Het karterend booronderzoek met de veldverkenning heeft tot doel de bodemopbouw ter plaatse van deze locaties te verifiëren en na te gaan of archeologische resten uit het Laat-Paleolithicum – Middeleeuwen aanwezig zijn. Deze zones zijn op de advieskaart (Bijlage 12) weergegeven. Tijdens eerder onderzoek ter plaatse van de Entinkweg 3 is reeds karterend booronderzoek uitgevoerd. Vanwege de aangetroffen archeologische indicatoren is destijds geadviseerd hier waarderend archeologisch onderzoek door middel van proefsleuven uit te voeren. Dit advies blijft nog steeds staan. Op basis van het karterende booronderzoek met veldverkenning kan worden bepaald of naast de locatie Entinkweg 3 ook nog op andere locaties nader onderzoek in de vorm van proefsleuven noodzakelijk is. Voorafgaand aan een proefsleuvenonderzoek dient altijd eerst een Programma van Eisen te worden opgesteld dat de goedkeuring behoeft van het bevoegd gezag.

Tenslotte adviseert Sweco op basis van de resultaten van het bureauonderzoek geen vervolgonderzoek ter plaatse van delen van het plangebied die een lage archeologische verwachting hebben (zie advieskaart). Hier geldt geen onderzoeksverplichting.

De gemeenten Oude IJsselstreek en Aalten hebben kennis genomen van deze rapportage en stemmen in met het advies van Sweco.

Algemeen

In zijn algemeenheid blijft voor vrijgegeven gebieden gelden dat indien bij de uitvoering van de werkzaamheden onverwacht archeologische resten worden aangetroffen, conform artikel 5.10 en 5.11 van de Erfgoedwet aanmelding van de desbetreffende vondsten bij de minister verplicht is (vondstmelding via de bevoegde overheid: de regio-archeoloog dhr. Kastelein namens de gemeentes Oude IJsselstreek en Aalten).

Literatuurlijst en gebruikte bronnen

4.3 Literatuur

Bakker, H. de, en A.W. Edelman-Vlam, 1976. De Nederlandse bodem in kleur. Wageningen.

Berendsen, H.J.A., 2008. Landschappelijk Nederland. De fysisch-geografische regio's. Assen.

Brugman, B.A., et al. 2010. Cultuurhistorische inventarisatie, waarden-, verwachtingen- en maatregelenkaart als basis voor het archeologiebeleid van de gemeente Aalten. Vestigia rapport V652.

Brugman, B.A., et al. 2014. Cultuurhistorische inventarisatie, waarden-, verwachtingen- en maatregelenkaart als basis voor het archeologiebeleid van de gemeente Oude IJsselstreek. Vestigia rapport V653.

Mulder, E.F.J., de/M.C. Geluk/I. Ritsema/W.E. Westerhoff/T.E. Wong, 2003. De ondergrond van Nederland. Groningen.

Willemsen, N.W., Kocken, M.H.J.M., 2012. Archeologie met beleid. Afwegingskader voor archeologiebeleid in de Regio Achterhoek. RAAP-rapport 2501.

4.4 Internet bronnen

www.ahn.nl

archis.cultureelerfgoed.nl

www.bodemloket.nl

www.dinoloket.nl

www.pdok.nl

www.topotijdreis.nl

Bijlage 1. Locatie van het plangebied

229000

230000

231000

232000

440000

439000

Legenda

- Plangebied
- Onderzoeksgebied

**Ligging locatie
Hofskamp-Oost III**

Opdrachtgever: Oude IJsselstreek
Projectnummer: 372207

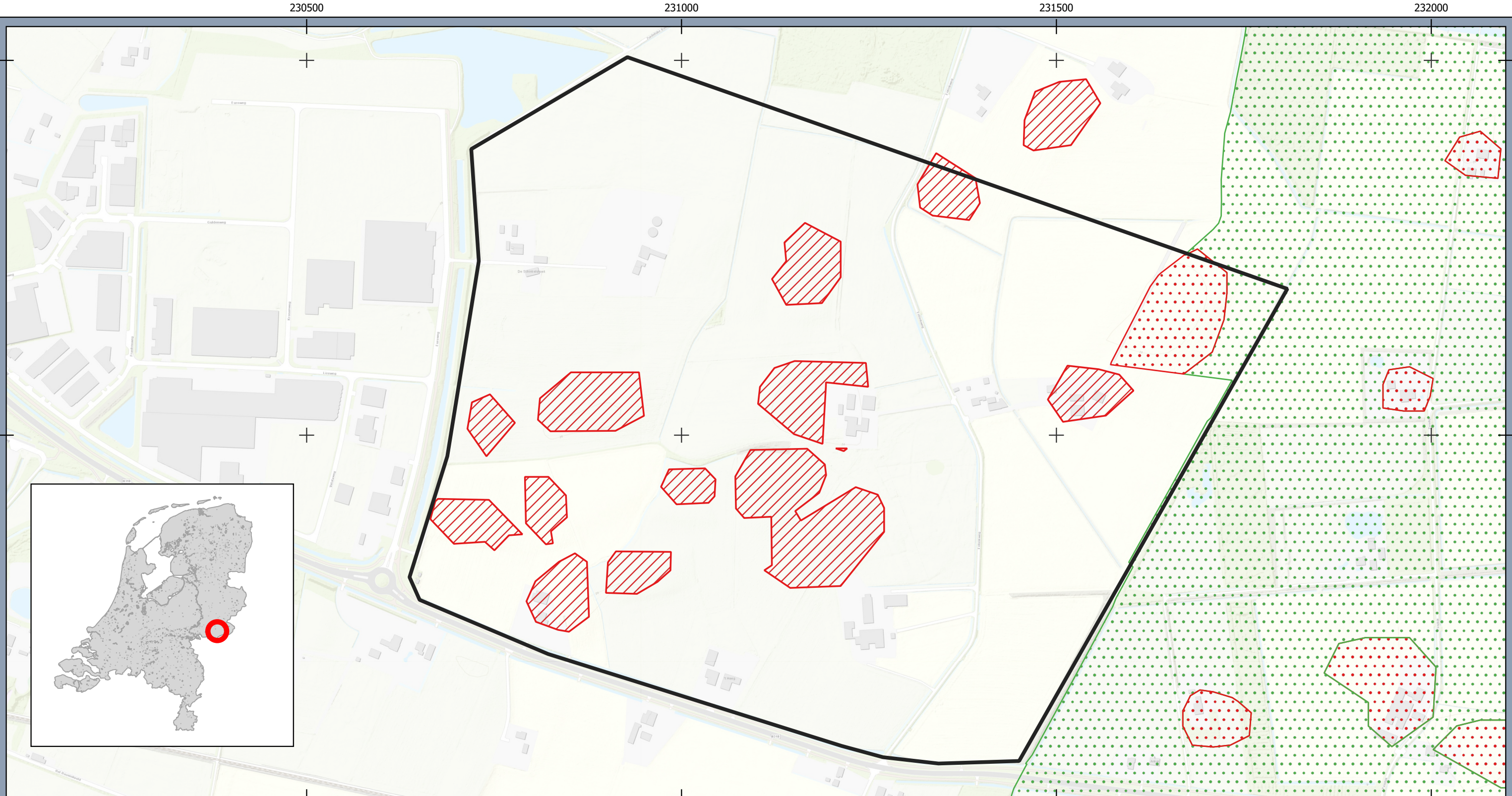
Datum: 24-04-2020 13:22
Schaal: 1:10000
Formaat: A3

0 150 300 450 600 meters

© Sweco Nederland B.V. Alle rechten voorbehouden

Bijlage 2. Bestemmingsplannen

Legenda

 Plangebied

Dubbelbestemming archeologie Buitengebied Aalten

 Waarde - Archeologie hoge verwachting

 Waarde - Archeologie lage verwachting

Dubbelbestemming archeologie Buitengebied Oude IJsselstreek

 Waarde - Archeologische verwachting 1

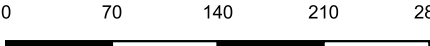
Dubbelbestemmingen Waarde Archeologie
Hofskamp-Oost III

Opdrachtgever: Oude IJsselstreek
Projectnummer: 372207

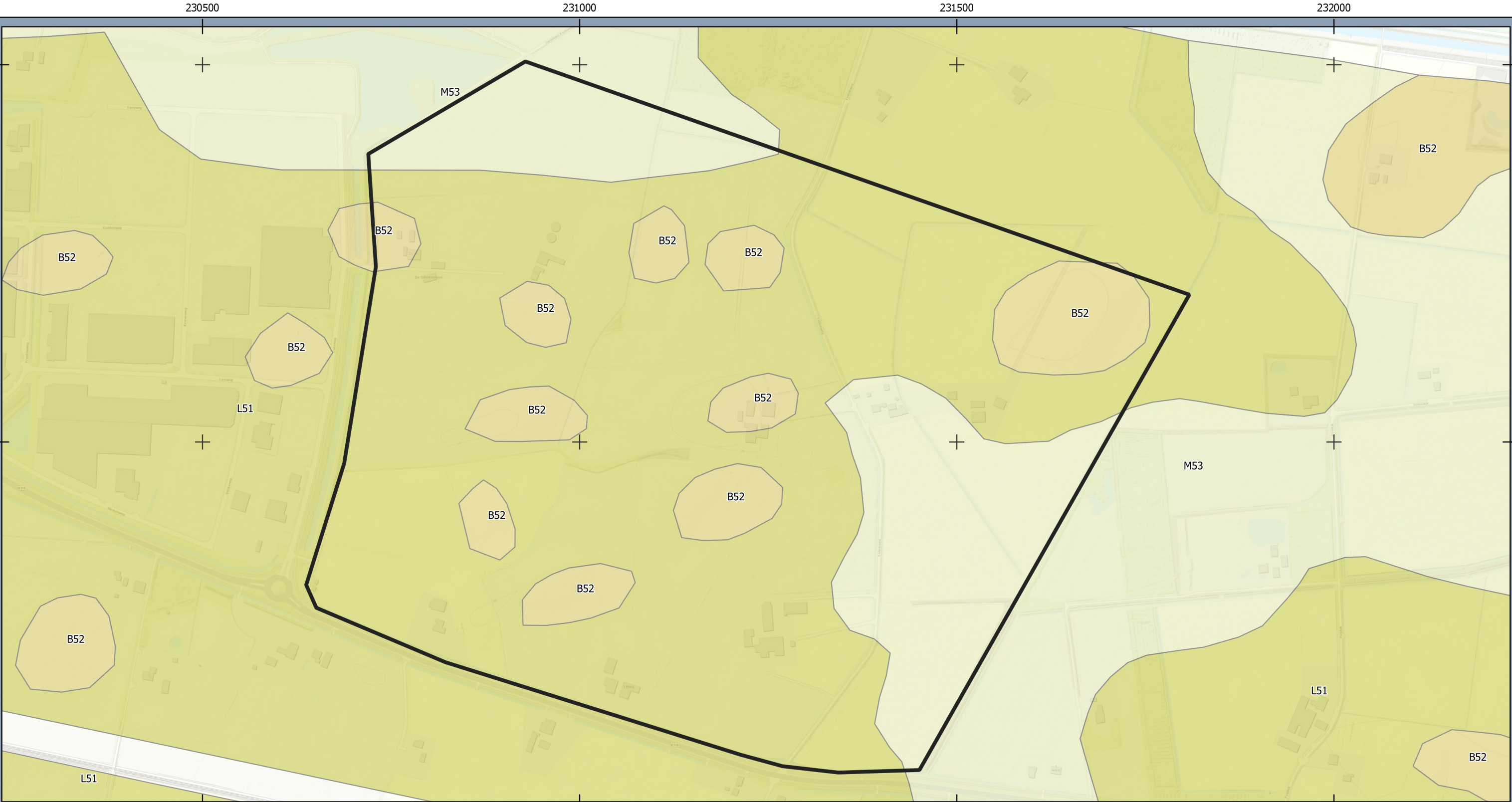
Datum: 24-04-2020 15:01
Schaal: 1:5000
Formaat: A3

© Sweco Nederland B.V. Alle rechten voorbehouden

Bijlage 3. Geomorfologische Kaart

Legenda

B52 - Dekzandkopje

L51 - Dekzandwelingen

M53 - Vlake van ten dele verspoelde dekzanden of löss

Geomorfologische kaart

Hofskamp-Oost III

Opdrachtgever: Oude IJsselstreek

Projectnummer: 372207

Datum: 24-04-2020 13:25

Schaal: 1:5000

Formaat: A3

SWECO

0

70

140

210

280 meters

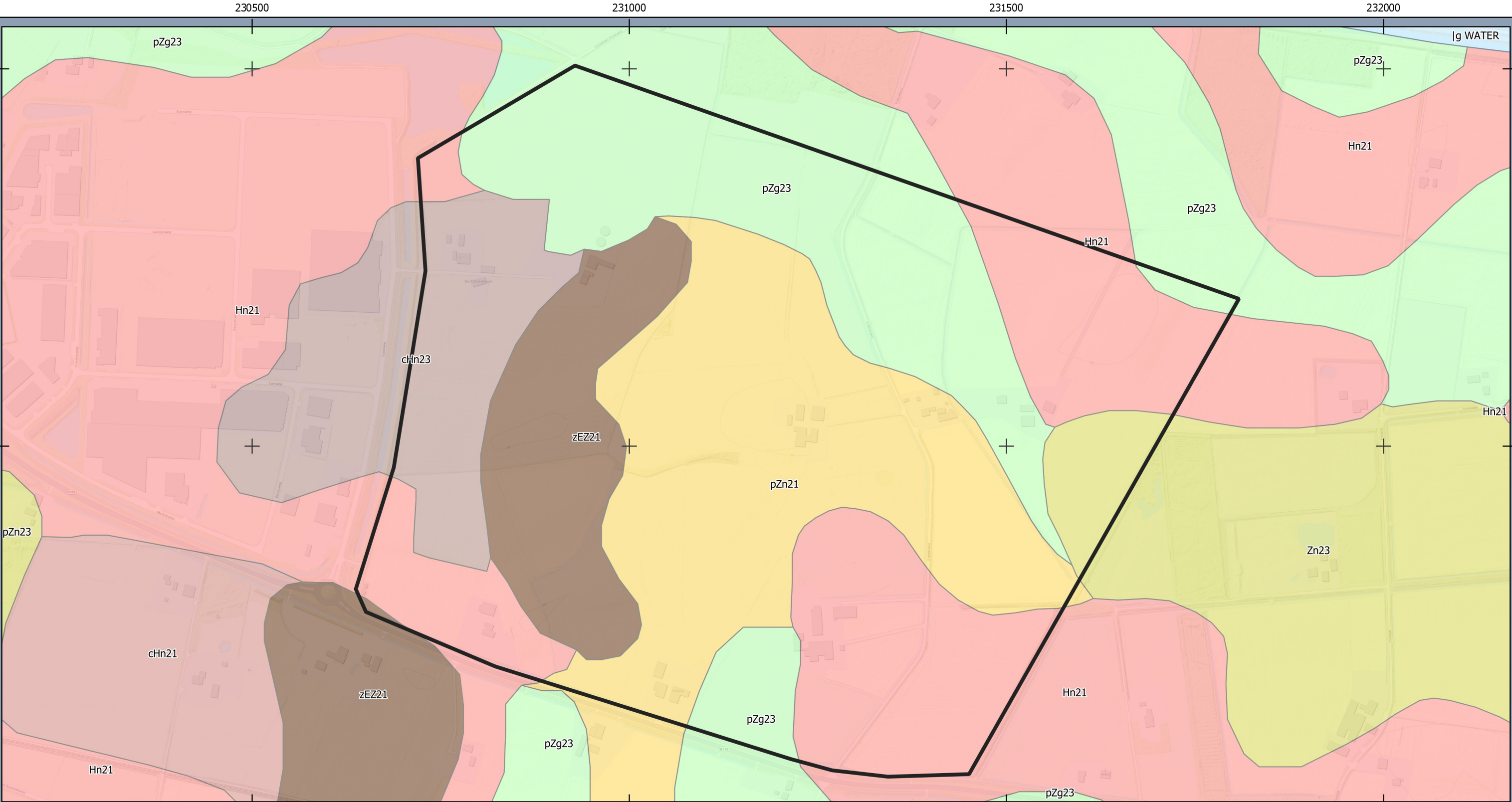

N

© Sweco Nederland B.V. Alle rechten voorbehouden

C:\Data\Hofskamp Oost III\9_GIS\3 standaard sjablonen\GIS\Format QGIS, blad 1 van 1

Bijlage 4. Bodemkaart

Legenda

Water

cHn21 - Laarpodzolgronden

cHn23 - Laarpodzolgronden

Hn21 - Veldpodzolgronden

pZg23 - Beekeerdgronden

pZn21 - Gooreerdgronden

pZn23 - Gooreerdgronden

zEZ21 - Hoge zwarte enkeerdgronden

Zn23 - Vlakvaaggronden

Bodemkaart
Hofskamp-Oost III

Opdrachtgever: Oude IJsselstreek
Projectnummer: 372207

Datum: 24-04-2020 13:23
Schaal: 1:5000
Formaat: A3

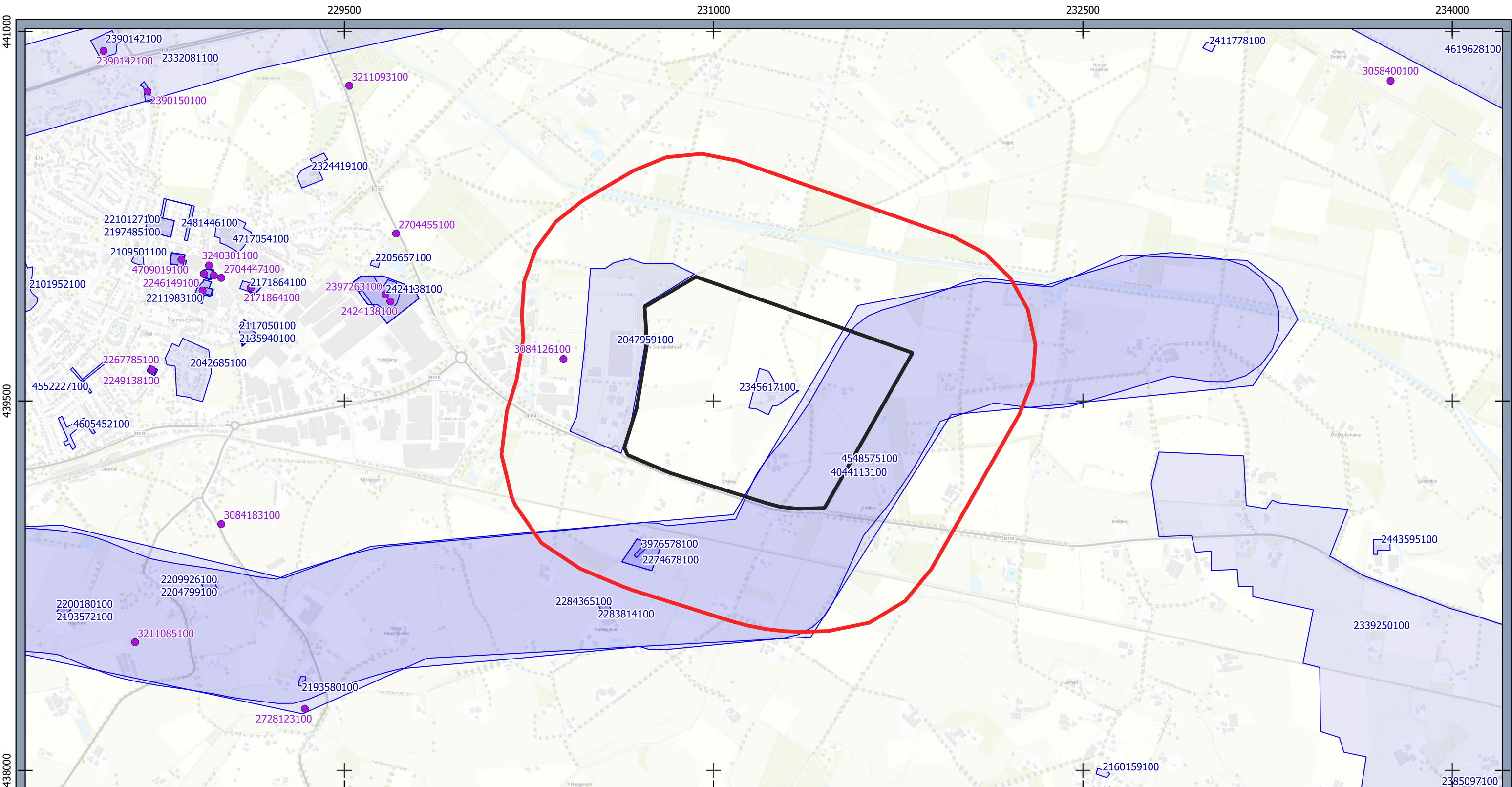
N

070140210280 meters

© Sweco Nederland B.V. Alle rechten voorbehouden

C:\Data\Hofskamp Oost III\9_GIS\3 standaard sjablonen\GIS\Format QGIS, blad 1 van 1

Bijlage 5. Archeologische gegevens (ARCHIS 3)

Legenda

- Onderzoeksmeldingen
- Vondstlocaties

Archeologie
Hofskamp-Oost III

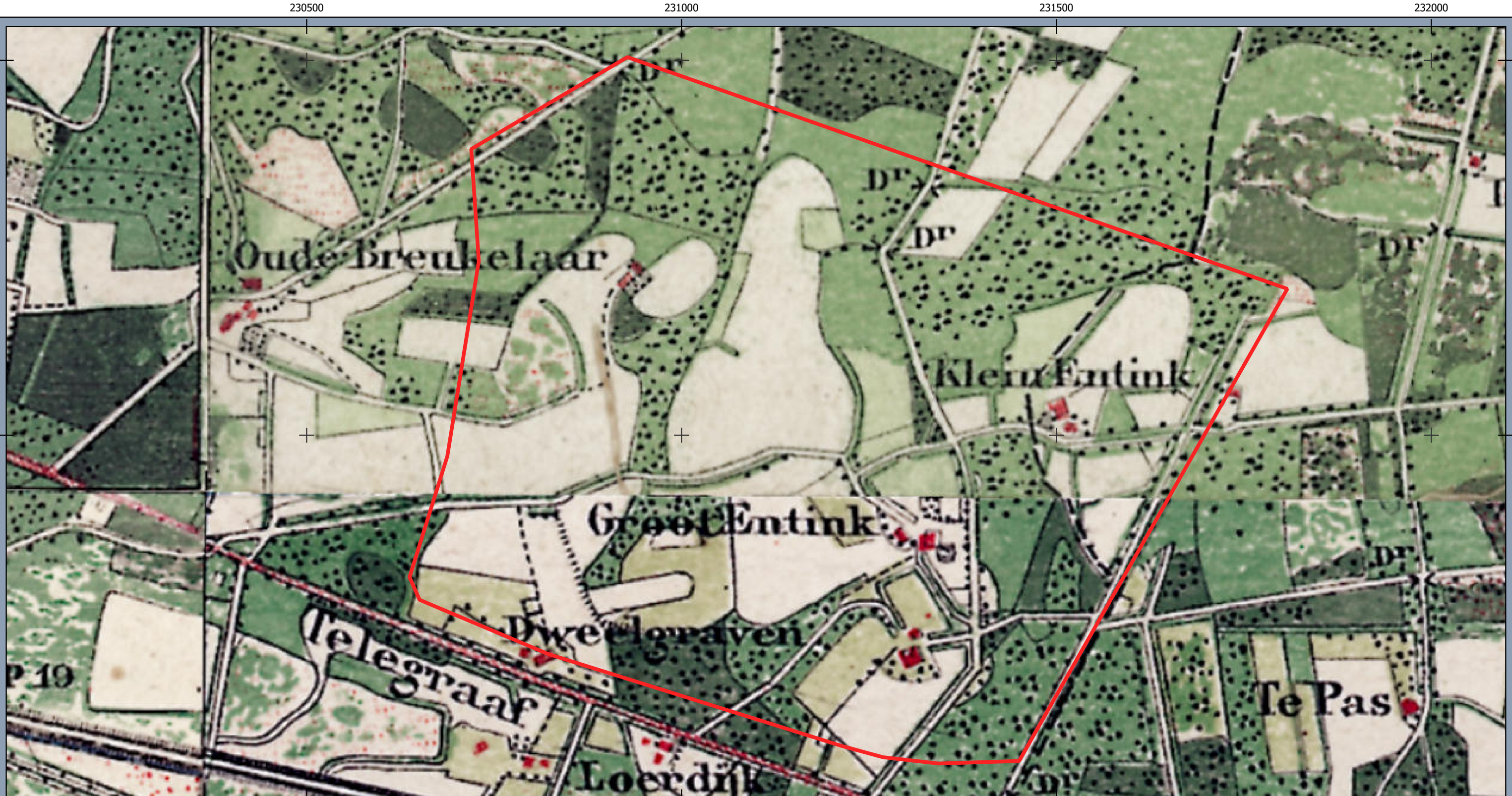
Opdrachtgever: Oude IJsselstreek
Projectnummer: 372207

Datum: 24-04-2020 14:10
Schaal: 1:15000
Formaat: A3

Bijlage 6. Bonneblad

Legenda

Plangebied

Bonneblad 1900

Hofskamp-Oost III

Opdrachtgever: Oude IJsselstreek

Projectnummer: 372207

Datum: 29-04-2020 16:57

Schaal: 1:5000

Formaat: A3

070140210280 meters

© Sweco Nederland B.V. Alle rechten voorbehouden

Bijlage 7. Topografische Militaire Kaart 1850

Legenda

Plangebied

Topografisch Militaire Kaart 1850
Hofskamp-Oost III

Opdrachtgever: Oude IJsselstreek
Projectnummer: 372207

SWECO

Datum: 29-04-2020 16:50
Schaal: 1:5000
Formaat: A3

070140210280 meters

N

© Sweco Nederland B.V. Alle rechten voorbehouden

C:\Data\Hofskamp Oost III\9_GIS\3 standaard sjablonen\GIS\Format QGIS, blad 1 van 1

Bijlage 8. Topografie 1940

Legenda

Plangebied

Topografische Kaart 1940
Hofskamp-Oost III

Opdrachtgever: Oude IJsselstreek
Projectnummer: 372207

SWECO

Datum: 13-05-2020 21:16
Schaal: 1:5000
Formaat: A3

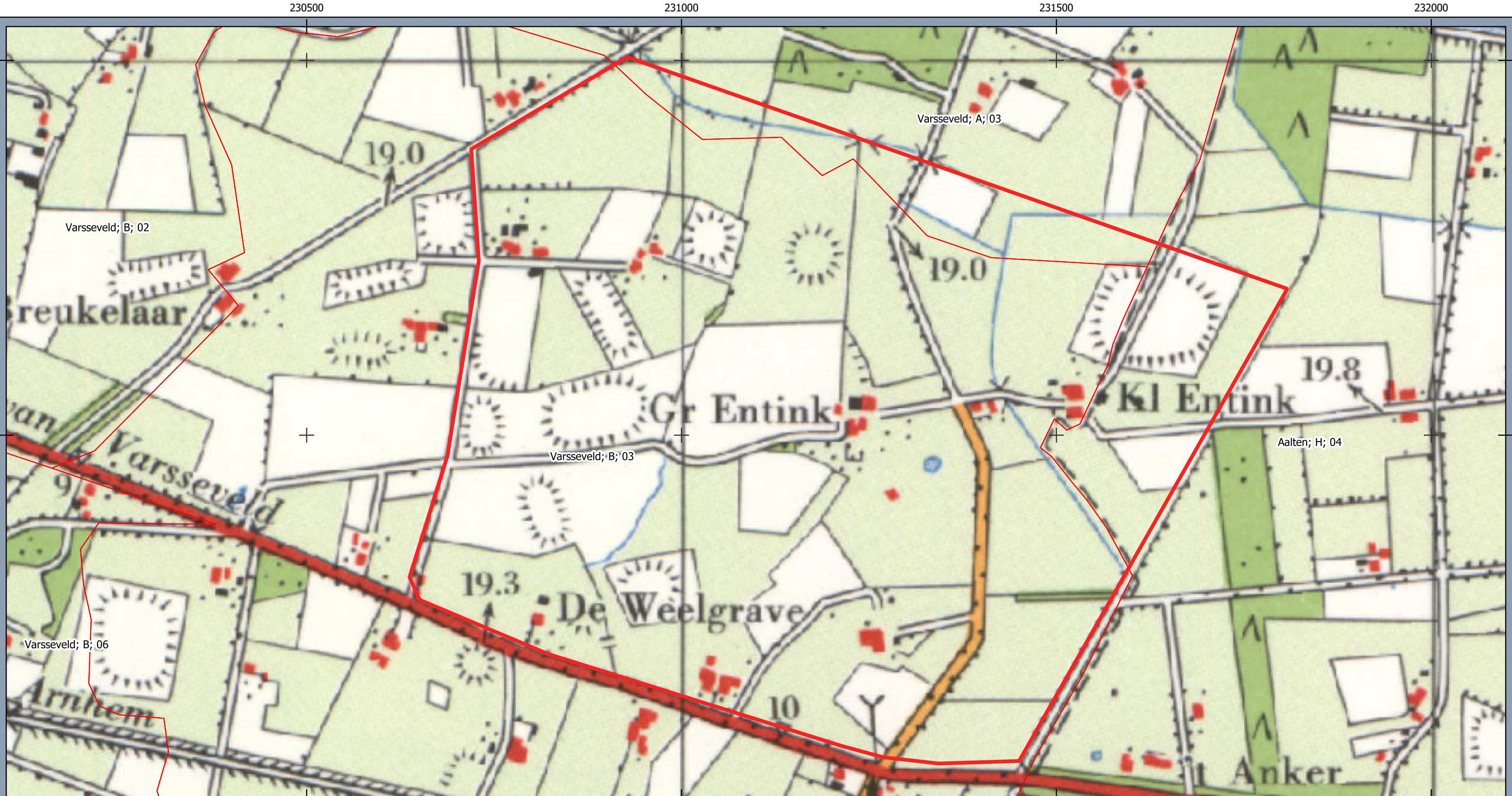
070140210280 meters

© Sweco Nederland B.V. Alle rechten voorbehouden

C:\Data\Hofskamp Oost III\9_GIS\3 standaard sjablonen\GIS\Format QGIS, blad 1 van 1

Bijlage 9. Topografie 1970

Legenda

Plangebied

Topografische Kaart 1970
Hofskamp-Oost III

Opdrachtgever: Oude IJsselstreek
Projectnummer: 372207

SWECO

Datum: 13-05-2020 21:23
Schaal: 1:5000
Formaat: A3

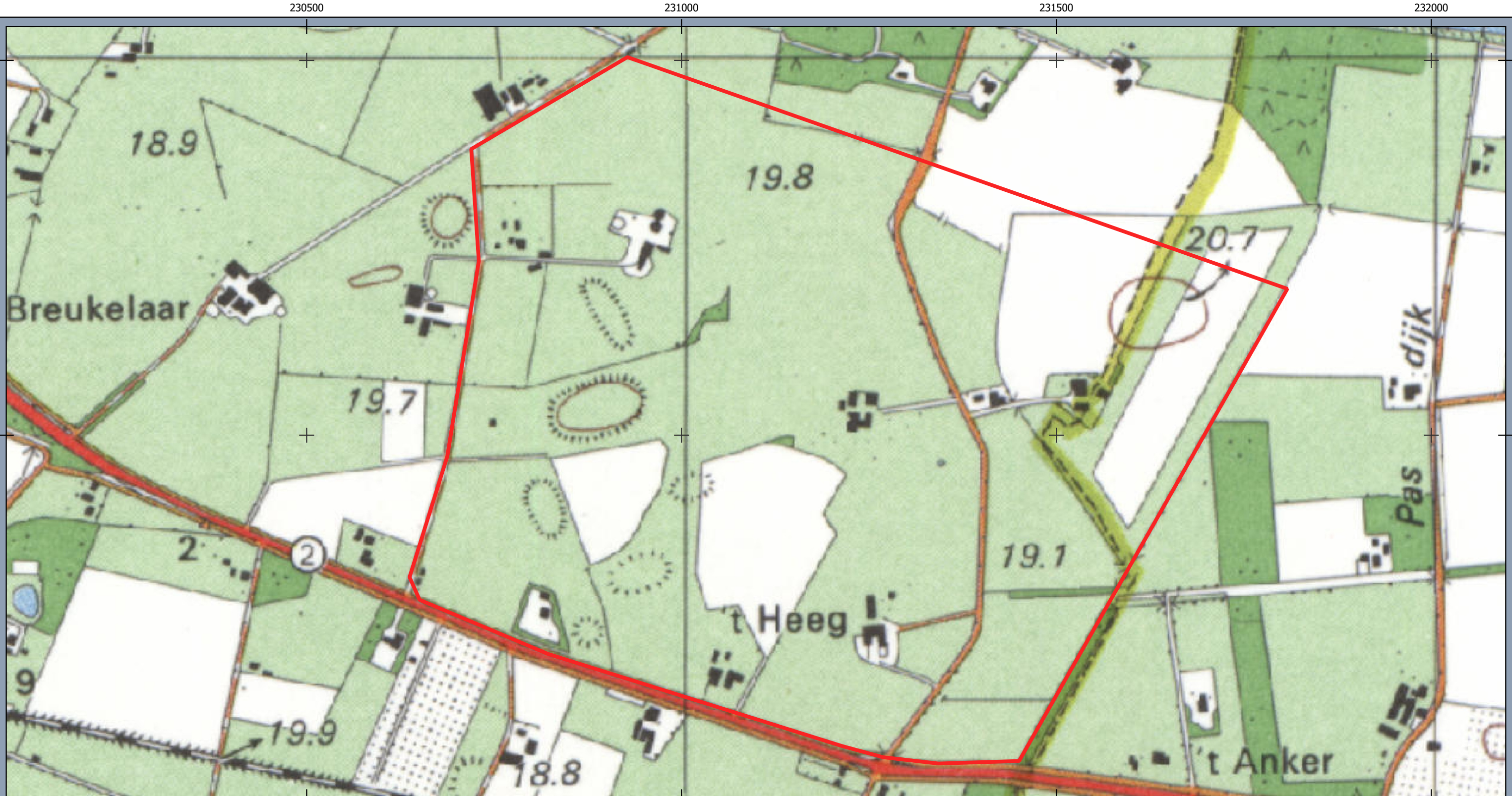
070140210280 meters

N

© Sweco Nederland B.V. Alle rechten voorbehouden

C:\Data\Hofskamp Oost III\9_GIS\3 standaard sjablonen\GIS\Format QGIS, blad 1 van 1

Bijlage 10. Topografie 2000

Legenda

 Plangebied

Topografische Kaart 2000
Hofskamp-Oost III

Opdrachtgever: Oude IJsselstreek
Projectnummer: 372207

SWECO

Datum: 13-05-2020 21:25
Schaal: 1:5000
Formaat: A3

N

070140210280

meters

© Sweco Nederland B.V. Alle rechten voorbehouden

Bijlage 11. Topografie 2010

Bijlage 12. Advieskaart

230500

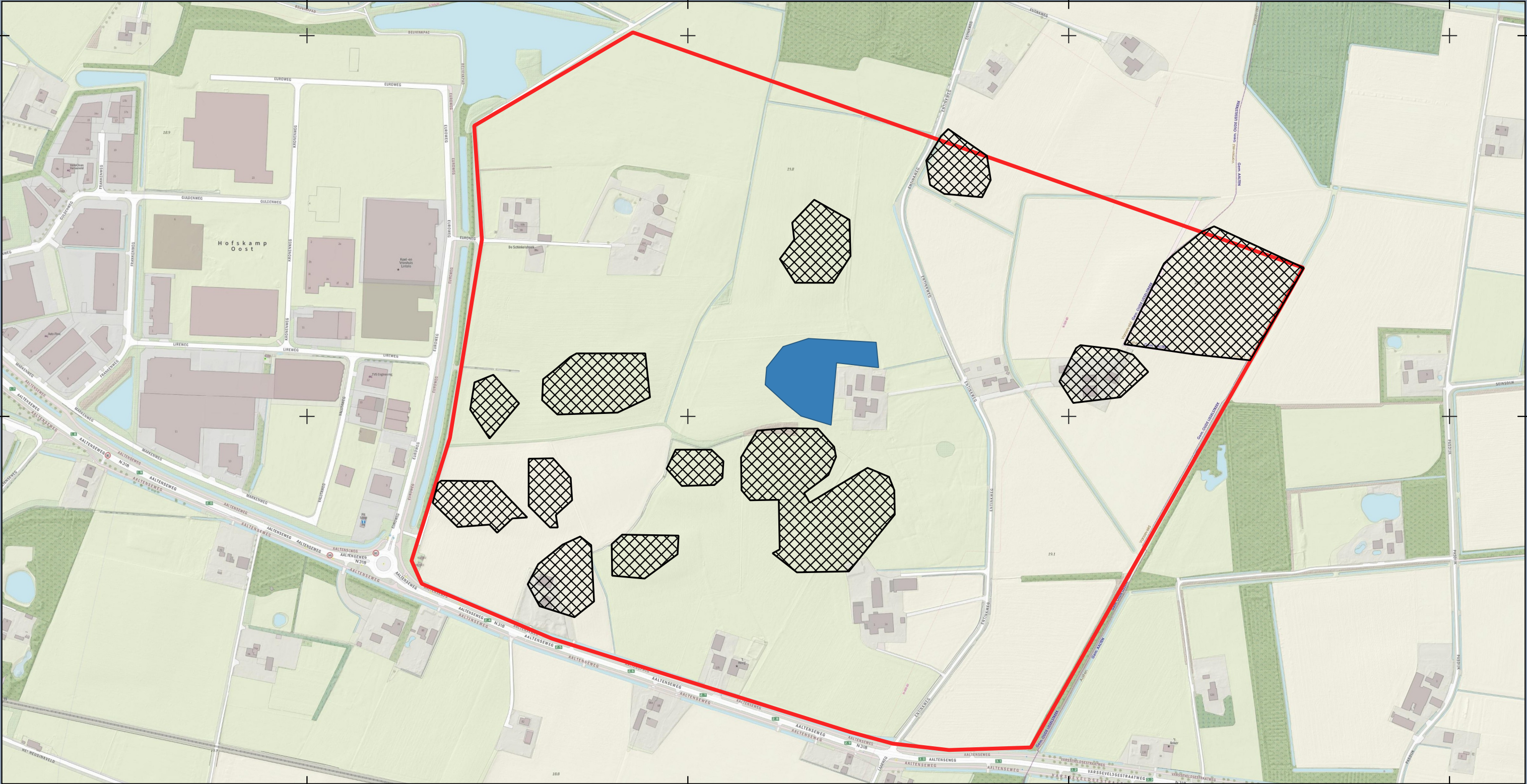
231000

231500

232000

440000

439500

Legenda

- Plangebied
- Advies
 - IVO-O (karterend)
 - Proefsleuven

**Advieskaart
Hofskamp-Oost III**

Opdrachtgever: Oude IJsselstreek
Projectnummer: 372207

Datum: 14-05-2020 18:02
Schaal: 1:5000
Formaat: A3

0 70 140 210 280 meters

